

James Parkinson a jeho doba

(k výročí narození Jamese Parkinsona, 11. dubna 1755)

MUDr. Kateřina Menšíková, prof. MUDr. Petr Kaňovský, CSc., prof. MUDr. Ing. Petr Hlušík, Ph.D.

Centrum pro diagnostiku a léčbu neurodegenerativních onemocnění, Neurologická klinika LF UP a FN Olomouc

James Parkinson popsal nemoc, která dnes nese jeho jméno, před skoro 200 lety. Při bližším pohledu na kariéru Jamese Parkinsona jde o výjimečný počín. Vlastním povoláním londýnský praktik z Hoxtonu se vědecky angažoval především v oblasti paleontologie a jeho lékařské publikace lze charakterizovat spíše jako jednoduché kazuistiky a zdravotnědenné spisky. Jeho Esej o obrně třaslavé je proto v zásadě překvapivým vzednutím jeho génia v oblasti, kterou považoval celý život spíše za dobré řemeslo než za vědu.

Klíčová slova: James Parkinson, obrna třaslavá, Parkinsonova nemoc, „An essay on the shaking palsy“.

James Parkinson and his time

It is almost 200 years ago when James Parkinson described the disease which bears his name today. Looking on the career of James Parkinson, it seems to be an extraordinary issue of his work. London Hoxton surgeon and apothecary has been scientifically attracted predominantly to paleontology; his medical writings can be characterised rather as simple case reports or health science recommendations. His „Essay on the shaking palsy“ is therefore a surprising swell of his genius in the field, which by himself has been seen as a good craft than a science.

Key words: James Parkinson, the shaking palsy, Parkinson's disease, „An essay on the shaking palsy“.

Neurol. prax 2013; 14(2): 115–118

Parkinsonova nemoc, termín zavedený Jeanem-Martinem Charcotem, je nepochybně jedním z velkých neurologických témat. Důvodů může být mnoho. Jedním z nepochybných důvodů je role prvního poznaného, modelového neurotransmiterového onemocnění, u kterého se díky Arvidu Carlssonovi podařilo odhalit jeho neurochemickou podstatu a díky Birkmayerovi, Hornykiewiczovi a Sacksovi podařilo najít způsob jeho substituční (když už ne kauzální) terapie. Dobrým důvodem ale může být ne snad přímo romantická, každopádně však interesantní historie popisu nemoci, který – ve své klasické podobě – pochází z Londýna doby krále Jiřího III., Williama Pitta mladšího, Josepha Williama Turnera, lorda Byrona, admirála Nelsona nebo lorda Wellingtona. Toho Londýna, jehož atmosféru na svých neodolatelných vedutách zachytil a uchoval Antonio Canal, řečený Canaletto, rodem Benátčan, duchem Londýňan.

Nicméně, z medicínsko-historických studií je jasné, že popis nemoci, nazývané původně „paralysis agitans“, je mnohem starší než onen nejčastěji uváděný a zveřejněný v díle „An Essay on the Shaking Palsy“, vydaném Jamesem Parkinsonem v londýnském nakladatelství Sherwood, Neely and Jones v roce 1817 (Parkinson, 1817). Jako obvykle v medicínské historii (celkem pochopitelně k vzácnosti a vlastně unitaritě zdrojů, zřejmě důsledku požáru alexandrijské knihovny) pocházejí tyto údaje ze zachovaných hebrejských pramenů, egyptských papyrů, starých indických textů, arabských překladů antických textů a starých evropských klášterních letopisů. Při pozorném

čtení nacházíme nepochybné zmínky o lidech, postižených parkinsonizmem ve všech těchto pramenech. Patrně nejstarší z těchto pramenů (alespoň podle ústní tradice) je Starý zákon, kde zmínky o stavu, podobném parkinsonskému, lze najít v knize Kazatel (Kazatel, 12: 3), v doslovném kralickém překladu: „Strážcové domu se tehdy rozechvějí, udatní mužové se přikřčí...“. Druhá někdy uváděná zmínka o třesu v další části Starého zákona, knize Jób (Jób, 34: 19), je už příliš spekulativní a odraz parkinsonského syndromu v ní příliš nevidíme: „Uprostřed noci náhle umírají, i mocní zachvějí se a musí pryč“ (Garcia Ruiz, 1996). Poněkud přesvědčivější popisy než Starý zákon obsahují ajúrvédské texty (celkem pochochopitelně, na rozdíl od Bible byl jejich primární význam medicínský). V knize Caraka Samhita, která vznikla kolem roku 1000 př. n. l., lze najít popis nemoci, kterou kniha nazývá Kampavata: postižený se obtížně pohybuje, upřednostňuje samotu, je spavý a má zíravý pohled. Přesvědčivější než tento popis je údaj o úspěšné léčbě této nemoci pomocí výtažku z rostliny Mucuna pruriens, jejíž pozitivní efekt na parkinsonské příznaky nedávno potvrdil Andrew Lees se svým týmem (Manyan 1990, Katzenschlager et al., 2004). Zmínky o třesu jsou v takzvané Akkadské diagnostické příručce z Mezopotámie, vzniklé rovněž kolem roku 1000 př. n. l. Třes, podobný parkinsonskému, je zde poměrně podrobně popsán, rovněž je zde zmínka o subjektivně pocítované nejistotě, patrně posturální instabilitě (Raudino, 2012). Poznámky o parkinsonizmu v egyptských papyrech z přibližně stejné doby uvádí Gerald Stern (Stern, 1989).

Antické prameny jsou podezřívány z popisu parkinsonizmu, kterým údajně trpěl král Nestor v Iliadě, ale tento popis není nikterak přesvědčivý (Raudino, 2012). Lukášovo evangelium Nového zákona (Lukáš, 13: 10) obsahuje zmínku o ženě, která trpěla dlouhodobou nemocí, při které nebyla schopna zaujmout vzpřímený postoj: „V sobotu

Obrázek 1. Antonio Canal, detto Canaletto (1697–1768): Pohled na City a Temži z terasy Somerset House, 1747

Obrázek 2. Antonio Canal, detto Canaletto (1697–1768): Starý Westminsterský most, 1746

pak učil v jedné synagoze. A hle, byla tam žena postižená už osmnácte let duchem nemoci, byla sehnutá tak, že se vůbec nemohla narovnat. Když ji Ježíš uviděl, zavolal ji k sobě. „Ženo, tvá nemoc je pryč“, řekl jí. Vložil na ni ruce a ona se hned narovнала a oslavovala Boha“. Efekt srovnatelný se subkutánní injekcí apomorfínu...

Zmínky o parkinsonismu nacházíme ve starých záznamech čínští badatelé, ale ani tato svědectví nejsou přesvědčivá s výjimkou pozdních popisů Zhang Ziheových (kolem roku 1200 n. l.), který uvádí tři hlavní příznaky parkinsonismu, třes, ztuhlost a hypomimii, a zmiňuje rovněž progresivní charakter nemoci (Zhang et al., 2006). Středověká západní a středovýchodní medicínská literatura nepochybně mnohokrát zmiňuje existenci třesu. Galénovi je dokonce připisována první diferenciace mezi třesem klidovým a intenčním. Zmínky o tremoru jsou nacházeny ve spisech řeckých i římských (Hippokrates se však o třesu nikde nezmiňuje). Z arabských autorů zmínili třes Al-Rhazi a Averroes, nikoliv však Avicenna. Podobně tomu je ve spisech tureckých, které však pochopitelně z arabské literatury vycházely. Vždy však šlo o pouhý popis třesu, aniž byl jakkoliv chápán jako projev choroby připomínající Parkinsonovu (Raudino, 2012). A tak se patrně poprvé v západní a středovýchodní literatuře objevuje zmínka o společné manifestaci určité nemoci tremorem a poruchou pohybu až na začátku renezanace, a to u Leonarda da Vinciho, který příznaky nazval „tremami“ a „paralytici“ (Calne et al., 1989). V pozdějších stoletích jsou v lékařských spisech zmínky o pacientech s třesem a dalšími doprovázejícími příznaky přítomny častěji, ale typickou triádu či tetradu parkinsonismu nepopsal tehdy patrně nikdo. Ani Shakespeare, ač v jeho dramatech mnozí popisy projevů parkinsonismu nacházeli (Stien, 2005). Jak dokazuje ve svém eseji z roku 1989 Gerald Stern, James Parkinson ale patrně o výše uvedených zdrojích neměl ani potuchy (pokud ano, asi by je citoval, což neučinil). Cituje však jiné zdroje: Francisca de le Boë (Sylvia), lékař ze 17. století, který psal o třesu, Boissiera de Sauvages, který patrně popisoval festinaci a klidový třes, Hieronyma Davida Gaubia, taktéž popisujícího festinaci, a Guilielma Junckera, který zmiňoval různé druhy třesu (Stern, 1989). Takže i po podrobné analýze zdokumentovaných starověkých, středověkých i novověkých pramenů je patrné, že byl zjevně James Parkinson první, kdo si všiml oné typické kombinace příznaků, která je dnes nazývána parkinsonským syndromem. Některé prameny zmiňují jeho inspiraci Johnem Hunterem, jehož kazuistickou

přednášku, která popisovala pacienta s třesem a ztuhlostí, Parkinson údajně navštívil. Někdy je Parkinson přímo nazýván Hunterovým žákem z doby prvních let existence Royal College of Surgeons (Currier, 1996). Podstatné ovšem pak bylo, v co, díky svému pozorovatelskému talentu, tuto inspiraci přetvořil – v první ucelený popis nemoci, která dnes nese jeho jméno.

James Parkinson pocházel z lékařské rodiny, jeho otec byl praktickým lékařem a lékárníkem. James Parkinson v průběhu svého poměrně dlouhého života prakticky nikdy neopustil Shoreditch a Hackney, severovýchodní část Londýna, kde se narodil, byl pokřtěn, biřmován, oženil se, žil i zemřel. „Prakticky“ však proto, že část života přece jen strávil mimo Londýn, a to v Edinburghu, v průběhu několika krátkodobých politických útěků z Londýna, z dosahu královské administrativy.

Narodil se v roce 1755 v otcově domě na Hoxton Square, číslo popisné 1. Dům v jihozápadní frontě náměstí již nestojí, byl stržen v průběhu dvacátého století po škodách, které utrpěl v průběhu „blitzu“, bombardování Londýna Luftwaffe za bitvy o Británii v roce 1940. Proluka byla dlouhá léta provizorně využívána, a až o hodně později zde byla vybudována galerie a později v Hackney velmi populární restaurace s galerií „Hoxton Square Bar & Kitchen“. I jinak je Hoxton Square dnes zajímavé místo, kde sídlí mj. galerie „The Cube“, centrála Saatchi&Saatchi, a kde svou první restauraci otevřel Jamie Oliver, donedávna zde v jednom z domů měla zkušebnu portugalská punková kapela „The Parkinsons“. James Parkinson byl pokřtěn ve farním kostele svatého Leonharda ve Shoreditch a prožil dětství a mládí v okolí rodného místa (Williams, 2007). Po absolutoriu grammar school se rozhodl o dalším studiu. Sám toužil studovat mineralogii, botaniku a paleontologii, ale na otcovo přání (a zřejmě také v důsledku ekonomické rozvahy) se dal zapsat na lékařskou školu Royal London Hospital Medical College při stejnojmenné nemocnici (dnes spojené s nemocnicí sv. Bartoloměje) v City, což byla fakulta nejbližší jeho bydlišti (Jefferson, 1973; Gardner-Thorpe, 2010). Další dvě lékařské školy tehdejšího Londýna, St. Thomas' a St. Guys', byly na druhém břehu Temže, kam v době Parkinsonova mládí vedla poměrně komplikovaná cesta buď přívozem, nebo přes tři mosty, z nichž jeden byl považován za obzvláště nebezpečný. Na škole strávil šest měsíců a poté začal praktikovat jako učeň („apprentice surgeon“) v ordinaci svého otce, v této pozici strávil tehdy obvyklých pět let. V této době jej medailí ocenila Royal Humane

Society za použití resuscitace u muže, ke kterému byli s otcem v říjnu 1777 přivoláni poté, co se na Hoxton Square oběsil.

Oproti všeobecně rozšířeným představám se James Parkinson nikdy nestal lékařem. Ve věku 29 let byl londýnským City of London Corporation, tedy cechem, zapsán do registru „surgeons“, v tehdejší terminologii praktiků, a po otcově smrti v roce 1784 převzal jeho praxi. Zároveň působil jako navštěvující praktik hoxtonského útulku pro choromyslné. Praxe jej však nebavila. Toto konstatování je autentickým Parkinsonovým výrokem. Je známo, že mnoho času strávil studiem paleontologických spisů a procházkami po Londýně, taktéž politickou činností, původně blízkou straně whigů. Nakonec se jeho skutečná praxe stabilizovala na tři půldny v týdně. V roce 1781 se oženil s Mary Dale, taktéž narozenou a vychovanou na Hoxton Square, se kterou měl postupně 6 dětí, z nichž nejstarší syn, John, se taktéž stal praktikem (později s Jamesem Parkinsonem jako první popsal apendicitidu jako příčinu smrtící peritonitidy, převzal otcovu praxi po jeho odchodu na odpočinek a vydal tiskem otcovy zápisky z přednášek Johna Huntera).

Do roku 1799 byl James Parkinson převážně politikem. Byla to neklidná doba, během které probíhala americká válka o nezávislost, ve které se Anglie pochopitelně mohutně angažovala, na kontinentě samotném probíhaly děje vedoucí k Velké francouzské revoluci. Toto období je patrně nejlépe reflektováno v Goyových dílech. James Parkinson se politicky postavil na protikrálovskou stranu. Je známo, že mezi lety 1785–1799 sepsal a vydal nejméně 25 pamfletů namířených proti králi Jiřímu III. a premiéru Williamu Pittovi mladšímu (Mulhearn 1971). Otevřeně podporoval ideje Velké francouzské revoluce a opakovaně ve svých článcích v londýnských novinách žádal zastoupení prostého lidu v Dolní sněmovně (někdy pod pseudonymem „Old Hubert“). Nepochybně a prokazatelně byl aktivním účastníkem protikrálovského spiknutí, odhaleného v roce 1794, které bylo nazváno „vzduchovkovým spiknutím“; spiklenci totiž plánovali atentát na krále Jiřího III. pomocí otrávené šipky, vstřelené z primitivní vzduchovky. Parkinson byl dokonce pohnán před zvláštní a tajný vyšetřovací výbor Dolní sněmovny, kterému předsedal Pitt, aby vypovídal o tomto spiknutí. Učinil tak až po protokolárním ujištění, že on sám nijak trestán za případnou účast v tomto spiknutí nebude. Několik jeho přátel ovšem uvrženo do žaláře bez soudu bylo, než byli po dlouhých měsících zproštěni předpokládané viny (Yahr, 1978).

Snad v dôsledku vcelku neúspešnej kariéry revolucionára zanechal v roku 1799 James Parkinson všetkých svojich politických aktivít a soustredil sa na vedu, pričom jeho pozornosť najviac upútala geológia a hlavne paleontológia. Prochodil so svojimi deťmi a priateľmi radu geologicky zaujímavých miest a nálezísk fosílií v okolí Londýna. Jeho frustrácie z nedostatku anglickej paleontologickej literatúry (jiný jazyk James Parkinson dobre neznal, kromě základů latiny a řečtiny) vedla k sestavení jeho největšího vědeckého opusu, „Organic remains of a Former World“ (Parkinson 1804–1811), který vydal v Londýně postupně ve třech svazcích v letech 1804, 1808 a 1811. V tomto díle popsal mj. ammonity (plž), který byl později nazván Parkinsonia parkinsoni, a fosilní želvu, která byla později pojmenována Pappigera Parkinsoni. Jak je zřejmé, „obrná třaslavá“ zjevně nebyla první entitou, která byla po Jamesi Parkinsonovi pojmenována.

Postupně jej ale také začala více zajímat i medicína (která byla do té doby zřejmě jen prostředkem obživy). Pravda, k neurologii měly první projevy jeho medicínského literárního angažmá poměrně daleko. Jeho první medicínská publikace se týkala vlivu elektrického výboje na průběh nemoci (Parkinson, 1789). Potom se věnoval spíše sociální pediatrii, neboť publikoval spis o sportech, nebezpečných pro děti (Parkinson 1800) a spis o negativním vlivu shovívavosti při výchově dětí (Parkinson, 1807). Proložil to prací o dně, patrně proto, že jej samotného hodně trápila (Parkinson, 1805). Publikoval také několik zdravotných spisů zaměřených na duševní zdraví a rodinný život. O něco později již jeho zájem k neurologii směřoval, publikoval totiž kazuistiku o hydrofobii (Parkinson, 1814). V roce 1816, společně se synem Johnem, popsal apendicitidu jako příčinu smrtící peritonitidy, což byla stejná priorita jako popis „třaslavé obrny“, jenom o tom asi chirurgové nevěděli (Parkinson et Parkinson, 1816). V roce 1817 přichází Parkinsonův medicínský „opus magnum“, popis nemoci, která později dostala jeho jméno (Parkinson, 1817). Přechodně jej opět zaujalo veřejné zdravotnictví, kterému věnoval stať o nutnosti zřízení farních horečkových lazaretů, tzv. „fever wards“ (Parkinson, 1818). Publikáční činnost na poli medicíny zakončil úvahou na téma léčby tyfózy horečky (Parkinson, 1824).

Žádné z medicínských děl Jamese Parkinsona nepochybně nesnese srovnání s jeho stěžejním dílem, již zmiňovaným třísvazkovým paleontologickým taxonomickým atlasem. Chceme-li však alespoň trochu pochopit osobu Jamese Parkinsona, je toto srovnání nutné. Vyplyvá z něj podle nás jednoznačně, že jeho

skutečným, celoživotním vědeckým zájmem, jeho skutečnou vášň prostě byla paleontologie. To, že se živil jako praktický lékař (a nikoliv vědec), bylo nepochybně způsobeno rodinnou tradicí a nutností udržení rodinné praxe a potažmo solidní ekonomické situace rodiny. Ale i v této situaci nepodleh Parkinson medicínské rutině. Většina jeho prací vypovídá o bystrém pozorovateli a zároveň schopném (minimálně teoreticky) organizátorovi. O skutečnou vedu, alespoň v tom smyslu, v jakém ji chápal počátek 19. století, se však, na rozdíl od Parkinsonových paleontologických spisů, nejedná. S jednou výjimkou. Provedeme-li totiž kritické srovnání Parkinsonova klíčového díla o obrně třaslavé s ostatními jeho medicínskými publikacemi, „An essay on the shaking palsy“ nad ostatní jeho produkci jednoznačně vyniká. Již jen z letmého pohledu na Parkinsonovu medicínskou bibliografii je patrné, že většina jeho produkce byla buď krátkými zamyšleniami na (zrovna) aktuální témata londýnské medicíny, či několikastránkovými spisky, které se věnovaly medicínsko-sociální problematice, nebo krátkými kazuistikami. Monografie – neboť tak se dá skutečně nazvat – o obrně třaslavé je však dílem na celkem 66 stranách knižního formátu. Má již strukturu moderních monografií: úvod („Preface“), deskriptivní část s kazuistikami („Definition-History-Illustrative cases“), patofyziologickou část („Pathognomonic symptoms examined“), deduktivní část („Shaking Palsy differentiated from other diseases“), diskuzi („Proximate cause – remote causes“) a závěr („The means of cure“). Je obtížné uvěřit tomu, že tuto monografiu napsal autor již zmiňovaných několika odstavcových kazuistik nebo medicínsko-sociálních brožur. Jedno vysvětlení se však nabízí: Parkinson zde poprvé použil pro medicínské téma vědeckou metodu, kterou do té doby používal pouze v oblasti, která jej opravdu bavila, v paleontologii. Asi jej obrn třaslavá opravdu zaujala. Další věcí, které si dnešní čtenář všimne, je kvalita a obratnosť kazuistických popisů. Parkinson u žádného z pacientů, které skutečně ve své praxi vyšetřil, nevynechává žádnou důležitou podrobnosť. U ďalších se snaží alespoň o důkladnou anamnézu (šlo o 2 pacienty, ktoré viděl a interviewoval na ulici v Hackney). Nejvýstižnější kazuistikou je poslední, která popisuje pacienta s typickými symptomy, které se rozvíjely postupně po dobu 12 let. Ještě dnes by tato kazuistika obstála u řady redaktorů neurologických periodik. Navíc ve svém závěru popisuje vymizení tremoru v době, kdy pacient ve věku 71 let utrpěl drobný infarkt. Dokazuje to,

že již James Parkinson si tohoto vztahu všiml a nikoliv až Jackson o sto let později (ten však již vysvětlil tento vzájemný vztah třesu a kapsulární hemiparézy topicky). První část monografie spolu s šestou kazuistikou by nepochybně jako nozologická stať obstála i dnes.

Byla to tedy doba, která způsobila, že Parkinsonovo vědecké nadání se v oblasti medicíny manifestovalo pouze jediným dílem, sepsaným ve věku 62 let? Nebo to byl James Parkinson sám, kdo medicínu poněkud opomíjel jako nutné řemeslo, a skutečný vědecký zájem (s jednou čestnou výjimkou) orientoval jinač? Nevíme, zda lze na tyto otázky dnes uspokojivě odpovědět. Patrně lze však usuzovat, že zde došlo k projevu nesporného talentu v nesprávnou dobu. Parkinson byl lékařem – praktickým lékařem – v době, kdy medicína nebyla považována tak zcela za vedu, ale spíše za vysoce kvalifikované řemeslo, které je provozováno za účelem solidní obživy. Parkinsona po celý jeho plodný život vědce, věnujícího se paleontologii, nenapadlo aplikovat vědeckou metodu na dennodenní rutinu. Až jednou, ve věku 62 let, kdy jej vlastní lékařské pozorování mimořádně zaujalo. Výsledkem bylo jiskřivé dílo, které co do invence a vědecké poctivosti nepochybně snese srovnání s dnešními nozologickými monografiemi. Jamese Parkinsona, politika, revolucionára a paleontologa, učinilo nesmrtelným paradoxně na poli lékařských věd.

James Parkinson zemřel ve svém domě, v čísle 3 na Pleasant Row v Hackney, kam se přestěhoval poté, co předal praxi nejstaršímu synovi, 21. prosince 1824 ve věku 69 let. Pohřben byl na hřbitově kostela sv. Leonharda. Přesné místo není známo. Nedochoval se žádný portrét Jamese Parkinsona, praktického lékaře z Hoxton Square 1 ve Shoreditch.

Terminologická poznámka

Pokusili jsme se o co nejpresnější vyjádření Parkinsonova profesního stavu termínem „praktik“, což podle našeho názoru nejvíce odpovídá tomu, co za Parkinsonova života označovalo anglické slovo „surgeon“. Vyloučili jsme „ranhojiče“ („barber surgeon“), v osvětském Londýně tato profese již prakticky neexistovala. Nicméně se zdá, že ani termín „praktik“ nevystihuje plně Parkinsonův medicínský status. „Surgeons“ pracovali tzv. „na exteriéru“ pacienta, skutečně blízko chirurgům (včetně kožních afekcí), ale nemohli předepisovat léky, což mohli jen lékaři, „physicians“. Naopak bylo možné a z důvodu výdělku běžné, být zároveň „surgeon“ a „apothecary“ (jako Parkinsonův otec), tj. léky vydávat. „Physician“ lékárníkem být nemohl

– zrejme již tehdy fungovala ochrana proti konfliktu zájmů... I díky kontinuitě Royal College of Surgeons od 18. století se zdá, že přece jen se tehdejší „surgeon“ dnešnímu chirurgovi alespoň blížil. Ovšem tehdy bylo v Londýně ambulantních „surgeons“ podstatně více než „physicians“, takže asi vykonávali většinu práce pozdějšího „general practitioner“ a z tohoto hlediska se nám termín „praktik“ nebo i „praktický lékař“ zdá nejvýstižnější. Např. ve zmiňovaném hoxtonském útulku pro choromyslné (pro až 600 chovanců) v r. 1815 sloužili jak „surgeon“, tak „physician“, jen patrně nespolu-pracovali (hodinově se míjeli).

Práce podpořena grantem IGA UP LF 2013-022 a IGA MZ ČR NT-12221 a Institucionální podporou MZ ČR RV1-FNOL2013.

Literatura

1. Calne DB, Dubini A, Stern G. Did Leonardo describe Parkinson's disease? *New Engl J Med* 1989; 320: 594.
2. Currier RD. Did John Hunter give James Parkinson an idea? *Arch Neurol* 1996; 53: 377–378.
3. Garcia Ruiz P. Neurologia biblica. *Rev Neurol* 1996; 24: 580–581.

4. Gardner-Thorpe C. James Parkinson (1755–1824). *J Neurol* 2010; 257: 492–493.
5. Jefferson M. James Parkinson 1755–1824. *BMJ* 1973; 2: 601–603.
6. Katzenschlager R, et al. Mucuna pruriens in Parkinson's disease: a double-blind clinical and pharmacological study. *J Neurol Neurosurg Psychiatry* 2004; 75: 1672–1677.
7. Manyan B. Paralysis agitans and levodopa in „Ayurveda“. Ancient Indian medical treatise. *Mov Disord* 1990; 5: 47–48.
8. Mulhearn RJ. The history of James Parkinson and his disease. *Austr New Zeal J Med* 1971; 1: 1–6.
9. Parkinson J. Some account of the effects of lightning. *Memoirs Med Soc London* 1789; 2: 493.
10. Parkinson J. Dangerous sports. A tale addressed to children. Symonds, London 1800.
11. Parkinson J. Observations on the nature and cure of gout, on node of the joints; and on the influence of certain articles of diet, in gout, rheumatism and gravel. Whittington, London 1805.
12. Parkinson J. Observations on the excessive indulgence of children. Sherwood, London 1807.
13. Parkinson J. Organic remains of a Former (3 volumes). Sherwood, Neely and Jones, London 1808–1811.
14. Parkinson J. Case of hydrophobia. *London Med Reposit* 1814; 1(pt. 4): 389–392.
15. Parkinson J, Parkinson JM. A case of diseased appendix vermiformis. *Med Chir Trans* 1816; 3: 57.
16. Parkinson J. The essay on shaking palsy. Sherwood, Neely and Jones, London 1817.

17. Parkinson J. Observations on the necessity of parochial fever wards, with remarks on the present extensive spread of fever. Sherwood, London 1818.
18. Parkinson J. On the treatment of typhoid fever. *London Med Reposit* 1824, 10: 197–200.
19. Raudino F. The Parkinson's disease before James Parkinson. *Neurol Sci* 2012; 33: 945–948.
20. Stern G. Did parkinsonism occur before 1817? *J Neurol Neurosurg Psychiatry* 1989; 52(Spec. suppl.): 11–12.
21. Stien R. Shakespeare on parkinsonism. *Mov Disord* 2005; 20: 768–771.
22. Williams DR. James Parkinson's London. *Mov Disord* 2007; 22: 1857–1859.
23. Yahr M. A physician for all seasons. James Parkinson 1755–1824. *Arch Neurol* 1978; 35: 185–188.
24. Zhang Z, Dong Z, Roman GC. Early description of Parkinson's disease in ancient China. *Arch Neurol* 2006; 63: 782–784.

Článek doručen redakci: 14. 2. 2013

Článek přijat k publikaci: 8. 3. 2013

MUDr. Kateřina Menšíková

Centrum pro diagnostiku a léčbu neurodegenerativních onemocnění
Neurologická klinika LF UP a FN Olomouc
I. P. Pavlova 6, 775 20 Olomouc
katmen@centrum.cz

knižná novinka

Detská reumatológia v obrázkoch

MUDr. Dagmar Mozolová, CSc., MUDr. Tomáš Dallos, PhD.

Recenzenti: **prof. MUDr. Jozef Rovenský, DrSc., FRCP, prof. MUDr. László Kovács, DrSc., MPH**
Počet strán: **80**
Termín vydania: **apríl 2013**

Detské reumatické ochorenia patria k zriedkavým, ale z pohľadu ich vplyvu na život dieťaťa, často najzávažnejším chronickým ochoreniam detského veku. Táto kniha má snahu čitateľovi pootvoriť dvere do sveta detskej reumatológie. Nemôže a ani nechce mať ambíciu predstaviť reumatické ochorenia detského veku v celej ich mnohorakosti a komplexnosti. Vybranými obrázkami a stručnými textami sa skôr snaží sprostredkovať osobnú skúsenosť autorov a vzbudiť u čitateľa záujem o ochorenia, ktorých včasný rozpoznanie a dnes už mnohokrát účinná liečba majú zásadný význam pre budúci život postihnutého dieťaťa.

O autoroch...

MUDr.
Dagmar Mozolová,
CSc.

MUDr. Dagmar Mozolová, CSc., sa narodila v roku 1939 v Bratislave. V roku 1963 promóciou ukončila štúdium všeobecného lekárstva na Lekárskej fakulte UK v Bratislave. Krátko pracovala na Detskom oddelení v Nitre, od r. 1967 sa jej trvalým pôsobiskom stala 1. detská klinika LF UK v Bratislave. Pracovala nielen na lôžkovom oddelení kliniky, ale aj vo výskumnom laboratóriu, ktoré bolo detašovaným pracoviskom Výskumného ústavu reumatických chorôb v Piešťanoch. V rokoch 1970 a 1972 absolvovala dva študijné pobyty v Reumatologickom inštitúte vo Varšave. Bohaté skúsenosti z pozorovania detí s chronickým reumatizmom, ako aj pokroky v diagnostike a liečbe sa snažila implementovať aj do práce na 1. detskej klinike. V r. 1981 obhájila dizertačnú prácu na tému: Extraartikulárne manifestácie pri juvenilnej chronickej artritíde. V r. 1997 urobila atestáciu z reumatológie, s atestačnou prácou venovanej súčasnému obrazu detskej reumatológie na Slovensku. Je čestnou členkou Slovenskej reumatologickej spoločnosti, autorkou a spoluautorkou viacerých publikácií a v súčasnosti stále pracuje na 1. detskej klinike LF UK ako ordinár pre reumatológiu.

MUDr.
Tomáš Dallos,
PhD.

MUDr. Tomáš Dallos, PhD. sa narodil v Bratislave v roku 1977, kde v roku 2002 ukončil s vyznamenaním štúdium všeobecného lekárstva na Lekárskej fakulte UK. Časť štúdia absolvoval na Univerzite v Göttingene v Nemecku a zúčastnil sa odborných stáží vo Fínsku, Nemecku a Libanone. Po ukončení štúdia nastúpil ako asistent na 2. detskú kliniku LF UK a DFNSP v Bratislave. V roku 2008 obhájil dizertačnú prácu na tému „Genetické predispozičné faktory autoimunitných ochorení u detí“. Časť doktorandského štúdia absolvoval v Reumatologickom inštitúte vo Varšave, kde sa venoval štúdiu úlohy mezenchymálnych stromálnych buniek pri reumatoidnej artritíde. Po ukončení doktorandského štúdia získal štipendium Articulum Fellowship a pracoval na Univerzite v Erlangene, Nemecku. Bol zodpovedným riešiteľom alebo spoluriešiteľom výskumných grantových úloh a je autorom viacerých domácich i zahraničných odborných publikácií a učebnicových textov. Po ukončení špecializačného štúdia v odbore pediatria pracuje ako odborný asistent a pediater na 2. detskej klinike LF UK a DFNSP v Bratislave, venuje sa detskej reumatológii a je národným koordinátorom výskumných projektov PRINTO (Pediatric Rheumatology International Trials Organisation).

Cena publikácie: 9 eur, **poštovné a balné:** pri platbe vopred 2 eurá, pri objednávke na dobierku 2,50 eura

Objednávka v SR: SOLEN, s. r. o., Lovinského 16, 811 04 Bratislava,
e-mailom na predplatne@solen.sk, tel.: 02/ 5465 0649, mob.: 0911 345 599